

Inhoud

De geboorte van de Andes – Vooraf	II
Overal gevaar – Over kinderen, angsten en complotten	15
JEUK! – Over eczeem en erfelijkheid	27
Harnas aan, stekels op – Over dochters en de manosphere	43
Ik ben elastisch – Over de keuze voor kinderen	57
I. De eerste	59
II. De tweede	75
Boturam – Over de taal	83
Wat we meegeven	101
I. Bulderdrang – Over Franz Kafka, zijn vader en het avondeten	103
II. Maar wat dan wel? – Over Natalia Ginzburg en roepingen	115
Want dit is mijn lichaam – Over het lichaam van de vader	123
Boek, baby, boom – Over vriendschap	143
Vader blijf je – Ten slotte	159
Verantwoording	165
Literatuur	167

De geboorte van de Andes

Vooraf

TWEE JAAR VOORDAT IK VADER WERD was ik met A, mijn vriendin, in Peru. Nadat we enkele dagen Lima hadden verkend, namen we een binnenlandse vlucht naar Cusco, een oude Inca-stad hoog in de Andes.

Vanuit het kleine vliegtuig zag ik de enorme bergketen opdoemen. Ik keek uit het raampje en vroeg me af of we er wel overheen zouden geraken, ik kon de top niet zien. We vlogen parallel aan de Andes, stegen hoger en hoger en nog steeds zag ik alleen rotsen. Ik moest denken aan die piloot die enkele jaren daarvoor zijn vliegtuig tegen de rotswand had gevlogen. Ik keek zo schuin mogelijk door het vliegtuigraampje en zag nog altijd geen top. De hoogte leek oneindig.

Hoe zou het eruit hebben gezien toen de tektonische platen tegen elkaar botsten en er zo'n kracht vrijkwam dat deze massieve bergketen naar boven werd gestuwd? Hoe zou het geklonken hebben?

Sinds ik vijf jaar geleden vader werd, weet ik het.

Het zal ongeveer zo zijn gegaan: een vrouw staat naast een ziekenhuisbed. Ze leunt tegen de bedrand, iemand trekt haar sokken uit. Ingehouden gekreun, af en toe een schreeuw van frustratie, haar ogen gesloten. Er staan wat mensen rond haar, ze wachten. Iemand geeft haar wat water, een washandje voor op haar voorhoofd slaat ze weg. Ze kruipt op het bed, op handen en knieën, ze leunt op de hoofdsteun. En dan, verwacht, maar toch plots: een nieuw leven, glibberig. Ze pakt het kind aan tussen haar benen door en zegt dat het mooi is, perfect. Het baby'tje zet het op een kwetsbaar krijsen. Het gehuil roept geen paniek op, het is niet luid. Toch splijt de aarde open, nieuwe zeeën ontstaan, landmassa's splitsen zich af en drijven langzaam hun eigen plek en naam tegemoet.

De vader staat ernaast, hij kijkt en vergeet te ademen. Alles wat ooit vanzelfsprekend was, is dat niet langer.

Overal gevaar

Over kinderen,
angsten en
complotten

IK SNIJD WAT CHAMPIGNONS IN STUKJES. Mijn dochter (2) is net terug van de kinderopvang, ze speelt met een pop. A, de moeder van onze dochter en zes maanden zwanger van ons tweede kind, zegt: 'Heb je dit gezien? Ze heeft een wondje op haar voorhoofd.' De champignons laat ik voor wat ze zijn, ik veeg de haren van het voorhoofd van mijn dochter en dan zie ik het. 'Schaafwondje,' zegt A. 'Waarschijnlijk is ze tegen een tafel gelopen.' Ik zeg dat de medewerkers van de opvang niets gemeld hebben in hun overdracht, dat ze het vergeten zullen zijn. Dan borrelt er een dierlijke angst naar boven.

Er is iets gebeurd, dat doodenge iets. Het niet-weten werkt als brandend maagzuur, de angst kruipt door mijn slokdarm omhoog en dan, langs alle kanten tegelijk, vliegen de verhalen over misstanden in de kinderopvang me aan. Mijn verbeelding schrijft in hoog tempo scenario's vol gruwelijkheden.

In 2022 kwamen er in België schokkende wantoestanden aan het licht in de kinderopvang: het begon met de dood van een kind door toedoen van een me-

dewerker, daarna volgde een stortvloed aan verhalen over mishandelingen door begeleiders. Het onderwerp was in het bijzijn van mijn Vlaamse familie en vrienden niet te vermijden. Ik verbeet mijn neiging om mijn handen op mijn oren te leggen toen de horror zonder verpinken, hoofdschuddend werd besproken. Ik kreeg alle details te horen.

En nu heeft mijn dochter een onverklaarbaar wondje op haar voorhoofd.

Ik keer terug naar mijn champignons en spreek mezelf streng toe dat ik een rationeel mens ben, niet zo'n wappie die overal samenzweringen ziet. Dat het een kléin wondje is, waarschijnlijk opgelopen bij het spelen, dat ze een fijne opvang heeft, dat A en ik zoveel van de medewerkers leren.

De paniek verdwijnt niet en ik weet waarom: sinds ik vader ben, ben ik een huid verloren. Voor het eerst in mijn leven zijn er nieuwsberichten die ik niet lees, beelden die ik niet verdraag, verhalen die ik niet wil horen. Overal zie ik gevaar. De eerste maanden dat mijn dochter thuiskwam van de kinderopvang inspecteerde ik haar grondig als ik haar klaarmaakte om te gaan slapen. Haar hele lichaam bekeek ik: ik tilde armpjes en beentjes op, keek naar de billen – op zoek naar iets, iets ongewoons. Ik vond helemaal niets, natuurlijk.

(Heb ik al gezegd dat de leidsters van onze kinderopvang fantastisch zijn?)

*

Parallel aan mijn verloren huid groeide mijn begrip voor complotdenkers. Voorheen waren het irritante types die me vooral tijdens corona gek maakten met hun pleidooi voor yogaoefeningen en ademhalen als vaccin. Het waren idioten die overal een fascistische samenzwering in zagen. Maar ik begon steeds beter te begrijpen waar hun verhalen vandaan kwamen: uit de noodzaak het onverklaarbare te verklaren, om dat iets te bezweren.

Niet velen schreven zo empathisch over complotdenkers als de Canadese schrijfster en politiek activist Naomi Klein. In haar boek *Dubbelganger* daalt ze af in de wereld van de samenzweringen en probeert ze te begrijpen waarom sommige mensen die overduidelijke idioterieën aanhangen.

Het boek begint met een schijnbaar persoonlijk probleem: Naomi Klein wordt vaak door elkaar gehaald met de Amerikaanse feministe Naomi Wolf. Niet geheel verrassend; ze streden een gelijkaardige strijd, waren allebei uitgesproken publieke links-intellectuelen en dragen dezelfde voornaam. Maar sinds enkele jaren heeft Wolf een andere afslag genomen en is ze complottheorieën gaan aanhangen en verspreiden. Tijdens corona kwam dat in een stroomversnelling. Daardoor werden de verwarringen voor Naomi Klein steeds vervelender. Haar goede naam, haar merk als huisintellectueel van andersglobalis-

ten en mondiaal links, liep schade op (een ironie die haar, als auteur van *No Logo*, het standaardwerk voor branding-criticasters, niet ontgaat).

Klein gaat op zoek naar de drijfveren van haar naamgenoot en probeert te begrijpen waarom Wolf en anderen zo'n nonsens aanhangen. Daarin valt haar empathie op: met warmte schrijft ze over mensen die belanden in wat zij de 'spiegelwereld' noemt, 'een wereld die unheimlich veel op de onze lijkt, maar toch overduidelijk is verwrongen en vervormd'.

Ze neemt zelfs de larie serieus die haar dubbelganger spuit in de talkshow van Steve Bannon, de radicaal-rechtse volksmenner. Wolf vertelt daar hoe ze door New York liep, waar de vaccinatiegraad hoog is, en hoe het haar opviel dat de mensen anders leken, alsof het helemaal geen mensen waren. Ze beweert dat gevaccineerden geen geur hebben, ze stinken niet, je ruikt ze gewoon niet. Wolf wijt het aan de 'lipide nanodeeltjes' in de mRNA-vaccins. 'Het is overduidelijk bizarre onzin,' stelt Klein, '[...] maar ze raken wel degelijk aan iets wat waar is. Want moderne steden hebben iets levenloos en wetteloos en dat aspect werd inderdaad sterker tijdens de pandemie: inderdaad voelen velen zich op een bepaalde manier minder levend, minder aanwezig, eenzamer.'

De kern van Wolfs denkbeelden raakt volgens Klein dus wel degelijk iets aan: de sfeer in steden tijdens corona, de zichtbaarheid van de eenzaamheid – zoiets.

De vraag dringt zich op: welke kern raakt mijn paniek aan?

*

Mijn dochter dendert door de woonkamer, het mysterieuze schaafwondje lijkt haar humeur niet te beïnvloeden. Ik neem me voor om morgen te bellen naar de opvang. In alle rust zal ik vragen of zij weten wat er gebeurd is. Een luchtige toon zal ik aanslaan, van iemand die vertrouwen heeft in de mensen en in de samenleving als geheel, iemand die weet dat hij en zijn gezin veilig zijn.

Ik vraag: 'Heeft ze nog andere wondjes?'

'Nee, ik zie niets,' zegt A en ze herhaalt: 'Ze zal wel tegen de tafel gelopen zijn.'

Hoe kan zij zo rustig blijven?

Ik gooi aardappels in het kokende water. Tegen de tafel gelopen, dat kan gebeuren. Ze vergaten het me te zeggen. De tafel. A zegt het ook, dat zal het geweest zijn. Ik hoor de stem van de medewerker al, morgen, aan de telefoon, haar vrolijkheid die even halt houdt, een scherpe inademing en een lange sorry. Ze vergaten het inderdaad te zeggen: ze was aan het spelen en struikelde over... Of nee, ze speelde met een ander kindje en ze renden achter elkaar aan, tegen de tafel op – zoiets.

De paniek van een ouder is heel dierlijk. Hoe moet het zijn als je leven niet door rustige vastheid gekenmerkt wordt, maar als de gevaren jouw gezinsleven binnendringen en jou en je kinderen beschadigen? Het is begrijpelijk dat je de samenleving dan als onbetrouwbaar en vijandig kan ervaren, toch?